

datum: 3 juli 2024

Modernisering Milieueffectrapportage

Samenvatting standpunt

De VVSG heeft over het voorontwerp MER-besluit géén essentiële opmerkingen.

Wel vinden we dat de Nota aan de Vlaamse regering te gemakkelijk stelt dat dit Besluit geen impact heeft op de lokale besturen. Gemeenten moeten wel degelijk rekenen op een meerkost doordat zij meer screeningsnota's zullen moeten controleren en plan- en (op termijn) project MER's zélf beoordelen. Dit vereist investeringen in opleidingen van personeel. Gemeenten zullen ook hun dossierbehandelsysteem moeten laten aanpassen door de softwareleverancier.

Daarnaast hebben we een aantal eerder praktische vragen of opmerkingen bij dit voorontwerp. Deze hebben betrekking op:

- De 'digitale screeningstool' die gemeenten ter beschikking wordt gesteld om een beslissing te nemen of de screening volstaat (3.3);
- De wijze waarop het openbaar onderzoek van en de beslissing over het milieueffectenrapport bij plannen en projecten bekend wordt gemaakt (3.4)
- De werking van het 'e-loket' (3.5)
- De wijze waarop de adviesverlening bij screening verloopt (art. 3.6)
- De wijze waarop de adviesverlening bij de project-MER verloopt (art. 3.7)
- Vraag voor verduidelijking hoe zit het met aanvragen ingediend door de lokale overheid zélf? (art. 3.8)
- Beschikbaarheid van het modelformulier 'screening' (3.9)

1. Aanleiding

De MER-regelgeving gaat op de schop. De voor gemeenten meest relevante wijziging is de eindverantwoordelijkheid over de goedkeuring van het plan-MER en in de toekomst ook die van de project-MER bij het college komt te liggen. Dit is eerder beslist bij de goedkeuring van het decreet van 17 mei 2024. De gemeente baseert zich daarbij op het rapport van de MER-coördinator, die zich op zijn beurt heeft laten ondersteunen door MER-deskundigen en het Vlaams Expertisecentrum MER. De VVSG ging hiermee akkoord, omdat zo de mogelijkheden vergroten om de resultaten van het MER te verwerken in het plan of het project. Essentiële randvoorwaarde daarbij is wel dat de initiatieven die de ontwerp-regelgeving voorziet om gemeenten te ondersteunen, ook daadwerkelijk aanwezig zijn.

De Vlaamse regering vraagt om binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst (2 juni) een advies over dit MER-besluit over te maken.

2. Inhoud voorontwerp Besluit

Het voorontwerp geeft verdere uitvoering aan het MER-decreet. De belangrijkste nieuwigheden voor gemeenten zijn:

- Eerder werd beslist om de mogelijkheid om een ontheffing te krijgen voor de opmaak van een projecten milieueffectenrapport af te schaffen. Het voorontwerp van Besluit bepaalt nu dat voor de projecten die nu nog op deze ontheffingslijst staan, straks een screening moet gebeuren. Die screening bepaalt of alsnog een milieueffectenrapport moet worden opgemaakt.
- Het voorontwerp bepaalt dat indien meerdere effectenrapporten moeten worden opgemaakt, bijvoorbeeld naast een milieueffectenrapport ook een veiligheidsrapport (bij seveso bedrijven) dit geïntegreerd kan gebeuren.
- De start van een digitaal uitwisselingsplatform tussen overheden en initiatiefnemers van plannen en projecten: het zogenaamde 'e-loket' of 'MER-loket'. Dit maakt het centraal beheer van documenten en het uitwisselen van stukken tussen overheden en burgers en bedrijven mogelijk.

3. Ontwerp standpunt

3.1. Algemeen

We betreuren dat we niet de kans hebben gekregen om dit Besluit voorafgaand aan de goedkeuring van het voorontwerp al eens informeel te kunnen becommentariëren en onze opmerkingen over te maken.

Vanzelfsprekend waarderen we het dan weer wel dat de VVSG als koepelvereniging is gevraagd haar opmerkingen te geven op het voorontwerp.

3.2. Impact op de lokale besturen

In de Nota aan de Vlaamse regering staat de stelling dat 'er geen werving van extra personeel nodig is bij lokale en provinciale besturen'.

Wij menen dat de wijziging van de MER regelgeving (zowel Decreet als Besluit) wel degelijk een impact heeft op de werklust lokale besturen. Er komen immers meer bevoegdheden naar het lokale niveau. Voor méér aanvragen zal er een screening moeten gebeuren waarvan tijdens het ontvankelijkheids- en volledigheidsonderzoek zal moeten worden nagegaan of die screening volstaat. Daar waar in de huidige situatie het departement Omgeving het gesprek aangaat met de initiatiefnemer over het verdere proces, zal dit in de toekomst de taak zijn van de lokale overheid. Het begeleiden van een initiatiefnemer in een dergelijk MER.-proces is tijds- en arbeidsintensief. Dit vraagt extra personeelsinzet van de lokale besturen.

De wijzigingen impliceren ook investeringen in aangepaste lokale software en scholing voor bijkomende competentieverwerving. De plan-MER's en later ook de project-MER's zullen immers door de lokale overheid zélf moeten worden goedgekeurd.

3.3. Ondersteun gemeenten bij screeningplicht

Met het MER-decreet van 17 mei 2024 werd de mogelijkheid om een gemotiveerd verzoek tot de ontheffing van de plicht tot opmaak van een MER afgeschaft. Voortaan is er nog enkel sprake van MER-plichtige of screeningsplichtige projecten. De projecten die in aanmerking kwamen voor een ontheffing (huidige bijlage II van het MER-besluit) worden opgenomen in de nieuwe bijlage II die de screeningsplichtige projecten oplijst.

Het college neemt de beslissing of een screening op kwalitatieve wijze is uitgevoerd. De Vlaamse overheid zal een 'digitale tool' ter beschikking stellen. Deze tool moet ook initiatiefnemers van plannen en projecten ondersteunen om een screening uit te voeren.

We maken de volgende opmerking over deze ondersteuning:

- We vragen dat de Vlaamse regering nader motiveert waarom het een goed idee is dat dezelfde tool zowel de aanvrager ondersteunt in de opmaak van een screeningsrapport en dezelfde tool gebruikt wordt om de kwaliteit ervan te controleren? Kunnen gemeenten hun controlerol uitvoeren indien de aanvrager dezelfde tool gebruikt om de screening uit te voeren? ;
- Graag inzicht in criteria, beheer,... dit is nog een black box; Wordt een ontwerp screeningstool getest op werkbaarheid voor gemeenten bij gemeenten?
- In welke mate is het resultaat van de screeningstool bindend? Met andere woorden: is het mogelijk om het resultaat van een negatieve MER-screening te overrulen als lokale overheid?
- Het is aangewezen dat de initiatiefnemer een samenvatting toevoegt aan de screening waarin wordt gemotiveerd waarom het project geen aanzienlijke milieueffecten verwacht. Deze inhoudelijke motivatie moet vandaag opgemaakt worden door de lokale overheid in haar screeningsbeslissing. Om te kunnen oordelen of een m.e.r.-screening volledig en toereikend is, dient de

verantwoordelijkheid tot motivatie doorgeschoven te worden naar de initiatiefnemer.

3.4. Pas wijze van bekendmakingen aan

Art. 23 (over het openbaar onderzoek van een plan-MER), art. 27 (over de beslissing van een plan-MER), art. 47 (over het openbaar onderzoek van een project-MER) en art. 56 (over de beslissing over een project-MER) bepaalt dat op de ‘aanplakplaatsen’ van de gemeente gemeld wordt dat de beslissing op diverse plekken kan worden geraadpleegd.

Ook op andere plaatsen tijdens de procedure *de vergunningsaanvraag* en het project-MER bekend gemaakt (namelijk tijdens openbaar onderzoek voor een vergunning: ter plekke, op de gemeentelijke website, via analoge of digitale ter inzagelegging en op de internetsite van het expertisecentrum MER en na de beslissing op de website van het Vlaams expertisecentrum MER, de website van de gemeente(n) waarop de vergunningsaanvraag betrekking heeft en een analoge of digitale ter inzage legging van de beslissing).

Wanneer het gaat om *plannen* wordt het openbaar onderzoek aangekondigd via het Vlaams expertisecentrum en in de gemeente(n) waarop het plan betrekking heeft. De documenten zijn vervolgens raadpleegbaar op de website van het expertisecentrum, de internetsite van de bevoegde overheid én die van de gemeenten waarop het plan betrekking heeft.

De gemeenten vragen:

- dat het niet nodig is om project- en plan-MER's bekend te maken op ‘aanplakplaatsen’, daar deze steeds meer in onbruik raken en veel gemeenten deze ook niet meer hebben. Ze worden ook maar zeer beperkt geraadpleegd door de bevolking.
- De documenten niet analoog ter beschikking moet zijn in het gemeentehuis. De informatie wordt immers digitaal aangeleverd en van een burger mag worden verwacht dat deze in het gemeentehuis via een computerscherm deze informatie tot zich kan nemen. Vanzelfsprekend is het ook niet verboden om de documenten waarbij de gemeente niet de bevoegde overheid is wél analoog ter beschikking te stellen.

3.5. Duid de werking van het E-loket

Voor de procedurestappen van de milieueffectrapportage voor plannen, programma's en projecten wordt met het ontwerp van besluit ingezet op een e-loket (“MER-loket”) om de informatie en dossierstukken over milieueffectrapportage ook centraal te kunnen beheren, uit te wisselen en toegankelijk te maken.

De gemeenten vinden een **digitale uitwisseling positief**, maar we vragen:

- Zicht te krijgen **wanneer** dit e-loket er daadwerkelijk is. De regelgeving geeft immers in de overgangsbepaling aan dat ook zonder e-loket het besluit al van

toepassing is, en dat de documenten dan per beveiligde zending wordt rondgestuurd.

- Duiding in hoeverre dit naadloos **aansluit bij het bestaande initiatief van DSI** (digitale stedenbouwkundige informatie) **en het Omgevingsloket**, waarbij ook ruimtelijke uitvoeringsplannen en omgevingsvergunningen tussen overheden worden uitgewisseld. Het is absoluut niet wenselijk dat verschillende systemen naast elkaar ontstaan, waardoor gemeenten zich al die verschillende systemen eigen moeten maken en ervoor moeten zorgen dat de eigen software ermee kan communiceren. Dit betekent voor gemeenten ook extra investeringen
- De digitale uitwisseling maar **verplicht** te stellen als ook de lokale softwareleveranciers hun software hebben afgestemd op dat van het e-loket.
- Art. 24: niet de bevoegde overheid zou moeten aanduiden welke instanties om advies moeten worden gevraagd, maar het **e-loket dient zélf al aan te geven welke adviesinstanties verplicht zijn**.
- De **beslissing permanent raadpleegbaar te houden in het e-loket**. Art. 56 geeft nu aan dat dit minstens 30 dagen is. De vraag is waarom dit zo beperkt wordt gehouden, terwijl de mogelijkheid er is om dit langer te doen.

3.6. Adviezen bij screening

De adviestertermijn van de dienst MER en instanties zoals de lokale overheid over een ontwerp screening bedraagt in principe 30 dagen, maar is verlengbaar in onderlinge overeenstemming (art. 6)

Wat betreft de adviezen bij de screening merken we op:

- **Gang van zaken bij verlenging adviestertermijn**
Wie verzoekt om een langere adviestertermijn? Als één instantie om een verlenging vraagt en krijgt, hoe worden de andere instanties daarvan op de hoogte gesteld? Het is immers logisch dat dan de andere instanties ook meer tijd krijgen. In hoeverre kan een initiatiefnemer de verlenging weigeren? In hoeverre kan de overheid dat?
- Wat betekent de formulering '**wordt de procedure voortgezet**'?
Art. 18 als het advies niet tijdig wordt verleend, wordt de procedure voortgezet: wat betekent dat? Is dat anders dan 'mag aan de adviesvereiste voorbij worden gegaan' of 'wordt het advies geacht positief te zijn'? Deze laatste termijn zijn gebruikelijke verwoordingen. Waarom wordt nu voor een andere verwoording gekozen? In een eerder advies pleitte de VVSG ervoor dat dat de Vlaamse instantie wordt gestimuleerd om daadwerkelijk advies te geven. Kan met laattijdige adviezen nog wel degelijk rekening worden gehouden?

3.7. Advisering bij project MER vereenvoudigen

Art. 51 geeft aan dat de bevoegde overheid een advies inwint bij de adviesinstanties en advies vraagt aan het Expertisecentrum. Eenmaal de adviezen via het e-loket binnen zijn, stuurt de bevoegde overheid de adviezen van de adviesinstanties door aan het Expertisecentrum. Dit is een overbodige tussenstap. De adviesinstanties kunnen het Expertisecentrum ook rechtstreeks het advies kunnen overmaken of het e-loket zou zelf dit kunnen doen.

3.8. Aanvragen ingediend door de overheid zélf

Als een vergunningsaanvraag door de bevoegde overheid zélf wordt ingediend, verricht ze volgens art. 29 niet zelf de taken.

We vragen duiding voor deze paragraaf. Dit lijkt immers haaks te staan t.o.v. de formulering in recente wijzigingsdecreet modulaire omgevingsvergunning i.v.m. neutraliteit van GOA. (waaruit de redenering volgt dat mer screeningsplichtige stadsprojecten dan toch door lokale overheid behandeld kunnen worden).

De gemeenten vragen **duiding hoe moet worden omgegaan met aanvragen van de bevoegde overheid die een screening moeten ondergaan.**

3.9. Beschikbaarheid modelformulier screening

Volgens art. 30 kan de bevoegde overheid een modelformulier ter beschikking stellen voor de vorm en inhoud van de screening:

- Wordt met dit modelformulier de digitale screeningstool bedoeld? Zo ja, graag duidelijker te omschrijven. Zo nee, dan veronderstellen wij dat formulier en tool inhoudelijk op elkaar afgestemd zijn?
- Wanneer is dit model formulier beschikbaar? Als de regelgeving van kracht wordt moet de screeningstool er ook daadwerkelijk zijn.
- In welke mate kan of moet de bevoegde overheid dit 'model' aanpassen. Met andere woorden, is dit document verplicht te gebruiken of richtinggevend?